

A Joan Arús, a redós del temps (i II)

per Maria Albareda

"Ja veus quina lletra més desastrosa; pateixo molt escrivint i aquesta deu ésser la carta més llarga que he fet durant la meua vida... i l'he feta de gust, ja veus, jo, que segons diuen sóc un home egoista, sorrut i terriblement irònic (segons amb qui, sí!.)

15 de gener 1954

"T'escric amb una ploma magnífica que em varen regalar ahir i que s'estrena amb aquesta carta. És una Parker i amb l'estoig i tot val més de 1.000 pessetes."

"També en una altra carta em parles d'un conte de Selma Lagerhoff.

Conec també aquest autora... "..."aquesta dona deliciosa la lectura de la qual et recomano, i un dels millors que he llegit és el titolat "l'oncle Rubèn". Llegeix-lo!"

(Aquí seguien moltes consideracions sobre l'obra meua, l'amic Miracle i una carta seva etc. etc.)

"A la teua lletra última hi ha dues faltes greus: 1.ª escrius afecte en lloc d'efecte. 2.ª uses impròpiament el llur..."

"Se m'acaba el paper. Vinc de can Juliana i hem decidit plantar-hi més de 100 arbres, la majoria a les vores del riu, ja netejades. Per la primavera si Déu vol, ja ho veuràs."

"Can Juliana és el meu pessebre de tot l'any."

9 de març de 1954

"No he estat mort però sí bastant malalt".

"Estic esperant amb deliri el bon temps per veure com broten els arbres de can Juliana".

"Contestaré bruscament perquè, com dic, no estic gaire de filis. Molt interessants i molt personals els comentaris sobre "El dolç repòs"; la tria feta penso que coincideix més o menys amb les meves preferències, però m'estranya que t'hagis deixat precisament un poema: "Solitud", del final del llibre que té alguna cosa de contingut humà que no tenen la majoria dels meus versos d'aquella època".

5 d'abril 1954

"Ahir diumenge va fer 15 dies que em vaig cremar la mà dreta a can Juliana, tot apagant un foc que jo mateix havia encès. Quan tingui la mà curada ja t'escriuré. Ara apenes puc aguantar la ploma".

13 de juny 1954

"El meu llibre "Poesia i Snobisme"... ha produït sensació".

"Em diuen més d'un, que les coses que jo dic són molts els que les pensen, però que ningú fins ara no s'havia atrevit a sostenir-les públicament. Jo, sí, jo no necessito el permís per opinar, ni depend ni cobro de cap editorial ni de cap revista, i, a més, tinc més gènè i menys paciència que els altres per no dir certes coses que considero del tot necessàries i oportunes".

17 de novembre 1954

"El meu llibre ha fet tremolar les esferes literàries de Barcelona, que és el que jo volia. Ja en parlarem quan vinguis. T'envio còpia del darrer poema perquè em diguis francament si és bo o és dolent. És viscut a can Juliana".

11 de maig 1955

"Vaig millorant i em sembla que passat l'estiu ja estaré bé del tot".

"Jo hi he enviat un assaig titolat (als Jocs de Matadepera) "L'avantguardisme poètic actual". A primers de juny el publicaré, i em penso que aixecarà molta pols. Una notícia important: Hem obtingut de Madrid autorització per publicar una revista mensual "en català" exclusivament literària. Demà tindrè més detalls. Només ho sé jo i el que ha estat a Madrid pel permís".

"Ha sortit el meu llibre "Camins i Paisatges". N'he tirat molt pocs perquè la gent d'avui no està per poesia".

"T'incloc una prova del "Pròleg", que no coneixes. M'hi veuràs retratat. (Jo en tenia del llibre un exemplar mecanografiat).

27 de juny 1955.

"El llibre que em varen premiar a Matadepera sortirà passat l'estiu, perquè ara passaria desapercebut i no em convé, perquè són molts els que han de rebre i no vull que estiguin lluny. Almenys que s'hi puguin tornar".

"De poesia no faig res. Potser un dia em sortirà un poema explicant com el tuixó no va comparèixer a la cita. Ara no puc escriure res perquè estic bastant desequilibrat per dintre, i per escriure em cal un cret ritme de repòs, i de felicitat que avui no tinc. Més aviat passo una època de mal humor, d'ironia sagnant i d'agressivitat. No obstant, no tinguis por, en el fons no sóc cap bàrbar; només em plau fer-lo de tant en tant: és un esclat de tantes joies de l'esperit que em permeto practicar, a falta d'altres".

23 de juliol 1955

"T'escric des de Castellar en un moment de calma nocturna, després d'uns dies molt agitats. Ahir, a can Juliana, vaig tenir la temporada de caça a càrrec d'un pobre conill tercerol, i avui m'he llevat a les cinc del matí -he dormit allà mateix- i després de voltar tres hores amb l'escopeta no he pogut veure res, ni el tuixó que se m'està menjant el blat de moro.."

"Activitats literàries: estic corregint les proves galerades del meu llibre de Matadepera, que és titularà: "Posicions extremes de l'art i la poesia actuals". La poesia no ha fet res de nou i hi ha un eixut que fa por. Marginalment a la meua obra de poeta, he publicat al diari "Sabadell" quatre articles sobre la pintura moderna que han fet sensació. El gran escultor Enric Monjo va venir expressament a felicitar-me i a demanar-me que en faci un resum per enviar a l'estranger traduït al francès i l'anglès".

"Gràcies pel sermó que em fas sobre el

meu malhumor i deixo per una altra ocasió la resposta".

"He vist, doncs, "Candilejas" i coincideixo amb tothom que és molt bona. Produeix aquell estat d'esponjament sentimental de totes les seves. És artista i humana, i amb un toc de bondat i altruisme que el fa molt simpàtic. (El Charlot.)

28 de maig 1956

"Em plau molt el que em dius de l'homenatge que volen fer-me els de Castellar. (Déu meu, quina lletra). Per cert que vaig donar el teu nom perquè t'enviessin una circular i una butlleta de subscripció a l'antologia que es fa amb motiu d'això de l'homenatge, -l'única cosa que m'interessa de debò- i fins ara, que jo sàpiga, no s'ha rebut la teua subscripció, que esperava. És que no ho has rebut?"

19 de juliol 1956

"T'escric a màquina perquè m'entenguis millor. Esperava la teua adhesió i em tardava d'arribar. Per què no? Veig que tu, com tothom, pensa en l'homenatge, en les coses que faran. I potser és natural. Però jo penso, gairebé exclusivament, en una sola cosa: el llibre. Que de tot plegat en quedi un llibre, en primer lloc perquè els de Castellar em coneguin com a poeta, i, després, perquè serveixi de record del meu pas per aquell poble. La resta és famaralla, flor d'un dia, que lliga tan poc amb el meu pensament, fet d'orgull i d'ironia, que més aviat em fa angúnia, més que pas m'afalga."

"Abans d'ahir vaig tornar de Perpinyà de recollir la Flor Natural dels Jocs Florals del Rosselló."

"...però el record millor és el record del paisatge, sobre tot el de tornada de Perpinyà a Bourg-Madame i Puigcerdà. És meravellós. Per mi travessar el Rosselló i la Cerdanya val més que mil homenatges i mil flors naturals."

"Tinc acabat un llibre de contes, tots ells també amb la sorpresa final."

"M'agradaria que els llegissis i m'hi diguis la teua."

"Estic cruït d'haver anat a collir maduixes al bosc de can Juliana. Quan m'escriguis marca bé les "ees".

2 d'agost 1956

"Penso que tots els éssers com nosaltres es troven en pugna amb l'ambient que els envolta."

"Deixa l'orgull (orgull literari) de banda que no és cosa pràctica i cria coragre, enduriment i ràbia."

"I digues-me amb sinceritat el teu judici sobre els meus contes."

28 de setembre 1956.

"No estic enfadat pels teus comentaris als

Col.labora

BANCA

Fundada en 1844

meus contes. Comprenc que en aquest camp no podria fer mai res de l'altre món."

"Continuaré, doncs, fent poesia, si les Muses m'hi ajuden."

"T'envio, amb la condició que me'ls tornis, els versos premiats a les dues poblacions citades (Solsina i Montblanc), junt amb dues altres coses feter darrerament. Espero que em diguis sincerament el teu parer respecte cada una d'aquestes composicions."

"Encara som a Castellar, esperant els bolets. No sóc dels que en fugen, sinó al revés, que encara els busco."

"Treballa, no et desanimis i espera. Això no ho podem deixar perquè és més fort que nosaltres mateixos i que tot el que ens volta. I, sense això, què seriem?"

26 d'octubre 1956

"Fa molts dies que vaig enviar-te els meus darrers poemes amb el prec que me'ls tornessis junt amb el teu comentari. Els vas rebre? Perquè m'estranya que, contra el teu costum, no m'hagis dit res encara. El meu llibre d'homenatge s'està esgotant i em penso que el teu ja el deus tenir a casa. Escriu-me quelcom."

21 d'octubre 1957

"Contesto la teva carta de no sé quin dia, perquè tens el costum de no datar-les."

"El meu pèsam per la mort de la teva sogra. No voldria els anys d'ella, però sí el cúmul d'experiències pròpies d'aquesta edat..."

"... em sembla que a aquest editor li podria interessar lo teu... segurament Oller i Rabassa t'hi podria presentar..."

"No vull ser tan pessimista com tu. El teu pessimisme sistemàtic ja em sembla una viciadura. Per aquest camí no faràs res. Pobre del que es perd en el bosc i no es mou perquè desconfia de trobar un camí de sortida!"

"Quan hagi publicat el teu primer llibre, tindràs més delit de produir i publicar. Jo em trobo a l'extrem contrari: he escrit, he publicat i ara sento que la bota del racó s'està acabant i no tinc res per afegir."

"No estic descontent del que he fet, però sí del molt que no he pogut fer, perquè mai les nostres forces estan a l'altura de la nostra ambició."

"De 'Riutort' no en penso res. El que penso, en canvi, de la pintura moderna, ho expressaré sense eufemismes en un llibre que tinc a punt de donar a la impremta titolat 'Un espectador ante la pintura moderna'."

"Més notícies: vaig contestant per ordre, que sense ordre no sé fer res. El toixó es va morir, cansat d'esperar-me. La collita va bé, excepte la del raïm -ara hem plantat una vinya nova- i tampoc farem gens d'oli, perquè el fred va matar-me 70 o 80 oliveres velles, que ara ens serviran per a fer tacs per la cuina."

"El llibre que t'he anunciat és una baralla. Després no sé amb qui em barallaré. Els meus versos no delaten segurament l'home brusc i de mal gènit que sóc a voltes -contrastant amb instants d'humor i facècia- fins a l'extrem que jo mateix m'he comparat sovint

amb ara eriçó."

"No llegeixo gran cosa... més aviat llegeixo revistes catalanes d'anys enrera, on retrobo noves i coses que em fan pensar amb tristesa

en una època en què era jove i batejava al ritme de l'hora, amb una fe i un entusiasme que ara, ai!, no tinc ni puc tenir, i menys en un ambient voca-solta com l'actual, del qual val més no parlar-ne perquè en sortiria molt mal parat. (l'ambient)."

"La meua preocupació en aquest moment és que surtin força rovellons. Anit ha plogut bastant i em penso que aviat començaran a sortir."

"Quan vegi a Mn. Geis li parlaré de tot el que em dius. Estranyo molt que no m'hagi dit res de tot això quan aquests darrers dies

MAS SARDAÑA

Passeig, 25
Tel. 714 50 60
Castellar del Vallès

l'he vist diverses vegades. També parlaré amb l'Oller i Rabassa, i amb Mn. Griera, amb el qual ens trobem sovint en el tren de Sarrià."

2 de novembre 1957.

"He posat 2 de novembre i no sé exactament si avui és el dia 1 o 2. Visc realment com un sonàmbul."

"Faig moltes coses així, mig a les palpen-tes, i a voltes després m'adono d'haver fet un disbarat, quan ja no sóc a temps d'esmenar-lo."

"T'escric en una tarda grisa, plúmbea, i sento la influència enutjosa d'aquest temps, que m'ha privat de sortir a fora a la caça del bolet, que és una de les meves passions."

4 de juny 1958.

"...no estic en condicions psicològiques... paso moments de depressió, de ràbia contra tot i tothom i contra mi mateix. És terrible no poder-se modificar el temperament. Pateixo per no res, tot em molesta i sé que això durarà tant com jo. Sóc molt més complicat que els meus versos!"

"Quan enviis les proses a en Segarra digues-li que ho fas per indicació meva. Jo li escriuré recomanant-les."

"El meu llibre és una escopetada contra els ineptes pintors abstractes, deformistes i companyia. Hi he posat tot el meu talent i també tot el meu gènit."

"Lo de can Juliana aniria molt bé si plo-gués. Però no plou!"

"Actualment no escric res ni tinc ganes d'escriure mai més."

"Celebro que hagi pogut veure París i sen-to el fracàs de no haver fet la lectura a casa d'en Saperas."

"No tinc res important a contar-te, només que visc, cada dia més, en un sorrut allunyament de tot i de tothom. Voldria tornar a néixer si hagués de ser al revés del que sóc. Pateixo!"

31 de juliol 1958.

"Dies enrera vaig rebre una carta-sermó te-va que no he contestat perquè no sabia què dir-te'n."

"El volum teu-meu te l'envio per correu avui mateix. Ja em diràs què te'n sembla."

"De Juan Ramón Jiménez n'estic tip fins al capdamunt. La seva producció poètica podria reduir-se al 10 per cent. Però d'ençà del premi Nobel, se n'ha volgut fer un mite nacional. Avui tot és propaganda i sols per la propaganda s'aguanten moltes coses que no resistirien l'anàlisi del temps."

"Aquí fa molta calor. Però dir això en ple estiu és una vulgaritat. I la vulgaritat és un dels meus enemics que més em fan patir."

Defensa-te'n com puguis i no t'oblidis del teu amic."

25 d'agost 1958

"T'envio un sonet escrit pensant en can

Juliana. També he escrit un poema de set so-nets parlant de la mort i del més enllà. Això confirma la teva observació. Digues-me el teu parer sobre "Un espectador etc. etc."

(No hi ha data)

Per una sola vegada en tota la correspon-dència no hi ha data.

"Tinc dins un sobre a nom teu els 3 contes premiats a la Plaça de la Llana i que formen part d'un llibre de 12 contes (fins ara) que penso publicar amb pròleg d'Oller i Rabassa. Tinc la lletra molt nerviosa perquè aquest matí de 5 a 9 he estat empaitant els conills, que encara fugen, pel bosc de can Juliana. En aquest moment vé a interrompre'm el poeta Fages de Climent."

"Tornant als contes, no et facis il.lusions, com no me'n faig jo: no són res de l'altre món i em penso que si els publico no afegiran gaires fulls al meu prestigi literari."

"Vaig veure el teu treball al volum de la "Biblioteca Sabadell". No he llegit aquest lli-bre perquè no me l'han regalat com a col.laborador."

"Celebro la teva contribució a "Belleza de Catalunya". Et prego una vegada més que treballis i enviis el millor als concursos que es presentin."

"D'altra manera, si no fas això o no publi-ques pel teu compte, què vols esperar?"

"Això de no esperar res ho puc fer jo, tal vegada, que ja estic cansat de tot, i així i tot, encara sirgo. Escriu-me la teva opinió sobre els meus contes."

La correspondència amb Joan Arús va in-terrompre's a partir de l'any 1958.

Per raons purament familiars vaig apartar-me durant uns anys de tota relació literària, i aquest allunyament em fou fatal per diversos motius. Els nostres camins amb el poeta amic divergeren. Jo vaig anar poc per Sabadell i ens vàrem veure molt poques vegades. Els contactes es varen anar espaiant i ja no ens vàrem veure més.

Durant aquest temps les coses, literària-ment, canviaren molt.

Molts anys més tard, el 1973, a raó d'haver obtingut el premi de "Narrativa" dels Jocs Florals de Barcelona, vaig veure Joan Arús assegut unes files davant meu en el saló de Cent de la Casa de la Vila, entre els assistents a la festa de lliurament de premis. De lluny, un moment ens vàrem mirar. No sé si em va conèixer. Jo, sí. Jo m'havia fet gran i ell molt, molt vell.

Vells records, retalls de la seves cartes, els seus consells, mai oblidats, les seves esperan-ces respecte a mí, (no reeixides), se'm presen-taren a la memòria com un ràpid "flash"...

Per què he obert, ara, el vell calaix de la ca-laixera? A tall de sincera, no sé ben bé si és solsament perquè li devia un homenatge. ¿És que a aquest hi va també lligat, com un enllaç

amb el passat i allò que representà un dia el meu afany literari, una mica de la meva prò-pia personalitat? L'home és feble amb ell ma-teix.

Tinc, naturalment, sinó tots, la major part dels llibres de Joan Arús. Alguns exemplars són còpies mecanografiades que em transmetia, impacient per saber-ne la meva opinió abans de passar a la impremta.

Els tinc ara damunt de la meva taula, junt amb el plec de lletres que comencen a tenir un color de paper vell i una tinta un xic difosa. Encara m'emocionen.

És això, prou homenatge, bon amic del passat?

Permeteu-me encara uns darrers mots.

En aquests moments no puc oblidar Mn. Geis, pensant que si ara em trobo aquí entre vostès, ho dec en bona part a ell.

Aprofitant, doncs, aquesta avinentesa que em brinda la Fundació Bosch i Cardellach de poder llegir davant d'un públic selecte i intel.ligent, diré que en el meu procés literari, o sigui, en l'afermament de la meva vocació literària, hi tingué una part importantíssima el nostre enyorat Mn. Geis, l'absència del qual la sento en aquests moments dintre l'àni-ma. Ell hi participà d'una forma tan directa com Joan Arús, com m'ho demostren les car-tes que en conservo.

No podia, però, barrejar els consells i la ge-nerositat d'ambdós. Mn. Geis era l'home hu-mà i comprensiu que tots coneguèrem, i no necessita pal.liatius. La seva obra era ell. Era l'expressió de la seva generositat, pura i direc-ta. La personalitat de Mn. Geis no tenia el mateix caràcter esotèric que la de Joan Arús. Pels versos de Mn. Geis a ell se'l podia conèi-xer, no amagava res, la seva personalitat real eren els seus escrits i els seus versos. Joan Arús, no. Va ser l'home desconegut i poc comprès per molta gent, perquè ell mateix amagava la seva doble personalitat, i la seva obra no reflectia aquesta diguem-ne doble vi-da.

Per acabar, finalment, remarco amb emo-ció que aquestes notes acabades de llegir foren passades a Mn. Geis quan encara estava a Bellaterra, ja amb l'ànim decaigut i desinte-ressat per les coses d'aquest món. Crec que fou el darrer treball literari aliè que passà per les seves mans i pel qual s'interessà en els dar-rers dies de la seva vida. Morí ben poc des-prés de portar això entre mans, ja evadit del món material pensant segurament en el més enllà que l'esperava i acceptava com allò que va ser sempre: un home digne i un capellà en-ter.

És una gentilesa de:

Villars

CASTELLAR DEL VALLÈS

És una gentilesa de:

PEIX I MARISC
J. BARBERÁ

Tels. 714 52 87-714 55 40

CASTELLAR
DEL VALLÈS

És una gentilesa de:

Fascuet

CASTELLAR DEL VALLÈS